

...onderweg naar een **BOD** voor de

Westelijke Polder

A photograph of a brown and white cow in a green field. The cow is in the foreground, looking towards the camera. In the background, there are other cows and a hazy landscape. The text is overlaid on the bottom part of the image.

Hoe we, nu en in de toekomst, een economisch vitale agrarische sector kunnen behouden die in staat is voldoende voedsel te produceren en de ecologische en ruimtelijke opgaven in te vullen die de maatschappij stelt.

Inleiding

De agrarische ondernemers staan voor een grote opgave om te komen tot een sector die ecologisch duurzaam & maatschappelijk verbonden is. Om dit te realiseren is een (nieuw) economisch volhoudbaar businessmodel nodig om ook in de toekomst voldoende voedsel te kunnen blijven produceren.

Een groot aantal agrariërs uit de westelijke polder hebben samen met de ZLTO Oss-Den Bosch - en gefaciliteerd door de gemeente Oss - met elkaar besproken hoe de toekomst van het boeren in de westelijke polder er uit zou kunnen zien en wat daarvoor nodig is. Deze gesprekken hebben geleid tot een bod. Dit bod bestaat uit een uitvoeringsagenda met diverse grote en kleinere projecten voor de komende jaren die tezamen leiden tot een verbetering van lucht, water, bodem en biodiversiteit.

Om het bod te realiseren, zullen er vanuit de overheid en andere stakeholders een aantal randvoorwaarden moeten worden ingevuld.

Zowel het bod als de benodigde randvoorwaarden staan beschreven in dit document.

Agrarische sector in Oss

De primaire agrarische sector is een belangrijke sector in Oss. Dit is de sector die ons voedsel produceert. En die voedselproductie is een grote verantwoordelijkheid van en voor zo'n vruchtbare delta waarin wij leven!

Door een sterke primaire sector is er in de regio ook een sterke maakindustrie, voederindustrie, vleesindustrie, farmacie, logistieke functie en aanpalende dienstverlening. Bovendien versterkt de primaire sector de onderwijsstructuur in de regio met een agrarische hogeschool en de WUR. Dit heeft een positief effect op onderzoek en innovatie.

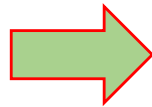
In de regio NOB vormt het buitengebied van de gemeente Oss nog één van de weinige plekken waar intensieve voedselproductie in de toekomst mogelijk is, omdat de grond van zeer goede kwaliteit is en er geen Natura2000 gebieden in de nabijheid liggen. De Westelijke polder is door de gemeente Oss dan ook als primair agrarisch productiegebied aangewezen. In deze polder zijn ruim 100 agrarische ondernemers aanwezig met hun bedrijf. Onder hen zijn relatief veel jonge ondernemers die graag door willen boeren.

Als groot grondbezitter hebben de agrariërs de sleutel in handen om de ecologische opgave vorm en inhoud te geven. Ook dragen ze daarmee de zorg voor een kwalitatief goed onderhouden buitengebied. Zonder een economisch volhoudbaar businessmodel, gaat het buitengebied verrommelen en is er een toenemende kans op criminele ondermijning.

Opbouw

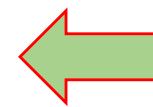
De opgaven

Ecologisch
Economisch
Maatschappelijk

Het bod

Een uitvoerings-
agenda
met
doorrekening

Rand- voorwaarden

Nodig om tot
uitvoering te
komen!

De opgaven

Ecologisch duurzaam, door:

- Terugdringen van emissies (Ammoniak, Methaan, CO2, fijn stof etc.)
- Verbeteren waterkwaliteit & waterberging
- Verbeteren bodemkwaliteit en biodiversiteit

Economisch volhoudbaar, door:

- Fysieke & regelruimte om duurzaam te ondernemen
- Kosten reduceren
- Nieuwe verdienmodellen

Maatschappelijk verbonden, door:

- Als collectief te opereren om enerzijds het bod te realiseren en anderzijds om in gesprek te blijven met de omgeving

Het bod

De opgaven

Ecologisch:

1. Terugdringen emissies
2. Verbeteren waterkwaliteit en waterberging
3. Verbeteren bodemkwaliteit en biodiversiteit

Economisch

Maatschappelijk

Uitvoering geven aan:

- Groene energieproductie (= reductie CO₂)
 - Windmolens (groot = DP, klein = eigen bedrijf)
 - Zon op (stal)daken
 - Mestvergisting (= ook reductie methaanuitstoot)
- Vastleggen CO₂
 - Bij graslandvernieuwing zo veel mogelijk niet kerende grondbewerking toepassen. Ondiep ploegen (eco ploegen).
- Mestkringloop sluiten (= reductie ammoniak)
 - Gebruik mineralenconcentraat als (gedeeltelijke) kunstmestvervanger; Mest op maat voor precisiebemesting
 - Innovatieve stalsystemen of dagelijks mestkelder legen en/of minder eiwitten bijvoeren (zoeken naar optimum)
- Eiwitkringloop sluiten
 - Eiwitten van dichterbij halen en/of zelf produceren

Het bod

De opgaven

Ecologisch:

1. Terugdringen emissies
2. Verbeteren Waterkwaliteit en waterberging
3. Verbeteren bodemkwaliteit en biodiversiteit

Economisch

Maatschappelijk

Uitvoering geven aan:

- Sloten minder schrapen: meer riet t.b.v. natuurlijke waterzuivering
- Afspoeling en uitspoeling beperken door:
 - Bloemrijke/kruidenrijke akkerranden
 - Eigen mest i.p.v. kunstmest
 - Onderzoeken op welke wijze drijfmest uitgereden kan worden met minder ammoniakuitstoot
- Meten bij de bron* en vervuiling ook bij de bron aanpakken (= ook meten bij de overstort. Dus voordat het water de polder instroomt)
- Plas-dras verplaatsen naar de meest logische (= meest natte) plekken in de polder. Eventueel ook buiten de Westelijke polder.
- Beregenen bij droogte; Als de grond vochtig is heeft deze een beter waterbergend vermogen bij hevige regenval. Door vocht is bovendien meer bodemleven mogelijk
- Onderzoek naar locaties voor waterbuffering

*: naast water ook uitstoot, bodem, etc.

Het bod

De opgaven

Ecologisch:

1. Terugdringen emissies
2. Verbeteren waterkwaliteit en waterberging
3. Verbeteren bodemkwaliteit en biodiversiteit

Economisch

Maatschappelijk

Uitvoering geven aan:

- Laag risico strooiveegsel in het gebied houden om organisch stofgehalte te verhogen
- Pilot Bokashi uitbreiden naar polderniveau
- Uitrol Bodem-up project in de polder
- Fauna schade voorkomen of beheersen. Derhalve meer en beter wildbeheer (ook/juist voor de weidevogels)
- Kruidenrijke/bloemrijke akkerranden uitbreiden i.c.m. GLB-beleid en opgave 7de nitraatrichtlijn. Door te combineren en concentreren kunnen er enkele robuuste ecologische zones ontstaan (i.p.v. veel, kleinschalig en versnipperd groen).
- Afspraken maken met TBO's in het kader van agrarisch natuurbeheer (groen/blauwe diensten); meer gericht op samenwerking. Beter beheer leidt tot meer/betere biodiversiteit.

Het bod

De opgaven

Ecologisch:

1. Terugdringen emissies
2. Verbeteren waterkwaliteit en waterberging
3. Verbeteren bodemkwaliteit en biodiversiteit

Economisch

Maatschappelijk

Uitvoering geven aan:

- Matchen van stoppers en starters/groeiers. Vertrekpunt is gebruik (pacht) en niet per definitie bezit (koop)
- Kosten reduceren door minder kunstmest & minder krachtvoer in te kopen. Om dit te kunnen doen, is inzet op het sluiten van de mestkringloop en eiwitkringloop van belang (*zie ecologisch duurzaam: terugdringen emissies*)
- De (on)mogelijkheden van een grondbank en ruilverkaveling onderzoeken
- Energie-opwek als nieuw aanvullend verdienmodel dat past bij agrarische bedrijfsvoering

Het bod

De opgaven

Ecologisch:

1. Terugdringen emissies
2. Verbeteren waterkwaliteit en waterberging
3. Verbeteren bodemkwaliteit en biodiversiteit

Economisch

Maatschappelijk

Uitvoering geven aan:

- Vormen van een collectief (juridische vorm nog te bepalen) om sturing te geven aan de uitvoering van het bod:
 - Stuurgroep (bestaande uit een aantal agrariërs, aangevuld met gemeente, waterschap, provincie)
 - Werkgroepen t.b.v. uitwerken en implementeren van onderdelen uit het bod
 - Deelnemersbijdrage ondernemers vaststellen
- In gesprek met andere belanghebbenden / eigenaren in het gebied om diverse belangen waar mogelijk met elkaar te verbinden
- Transparant naar omgeving (real-time metingen openbaar);
Verbinding ontstaat mede door inzicht en begrip.

De randvoorwaarden

Dit is nodig: Experimenteerruimte!

- ...om de mestkringloop te kunnen verbeteren:
 - Huidige regels zijn erg gericht op het willen voorkomen van mestfraude waardoor bijvoorbeeld het bewerken van (met name koeien)mest tot mineralenconcentraat niet mag/niet rendabel te maken is. Het intrekken van de derogatieregeling heeft tot gevolg dat er meer kunstmest nodig is (ter vervanging van de eigen drijfmest)
 - Huidige mestbeleid richt zich op grondeigendom/-pacht. Ruimte nodig voor mogelijkheid voer/mest contracten.
- ...om predatie van weidevogels tegen te gaan (wildbeheer)
- ...om plas-dras & weidevogelgebieden op de juiste/meest logische plek in de polder(s) te positioneren

Rand-voorwaarden

Experimenteer-
ruimte in de
regels

Beschikbaarheid
agrarische grond

Menskracht en
financiële
middelen

De randvoorwaarden

Dit is nodig: Voldoende grond!

- Geen concurrerende functies toestaan die normaal agrarisch gebruik verstoren en/of verstorend werken op de grondprijs (m.n. zonneweides buiten bouwblok, natuurcompensatie, functieverandering bij beëindiging bedrijf & plas-dras)
- Goede/Betere indeling maken van de polder(s) passend bij de grondsoort. Onderzoek hierbij de mogelijkheid om het primair agrarisch productiegebied te vergroten naar "middenpolder".
- Andere verdeling voor agrarisch natuurbeheer (groen/blauwe diensten). Houdt dit bijvoorbeeld ook mogelijk in de uiterwaarden (*relatie projecten rivierverruiming: niet enkel natuur, maar ook extensieve landbouw*)
- Gebiedsregisseur aanstellen (net zoals bij de ruilverkaveling)

Rand-voorwaarden

Experimenteer-
ruimte in de
regels

Beschikbaarheid
agrarische grond

Menskracht en
financiële
middelen

De randvoorwaarden

Dit is nodig: Middelen!

- Menskracht en (inhuur van) kennis om:
 - Real-time te kunnen gaan meten
 - De businesscase mestkringloop & eiwitkringloop op te stellen (= samenwerking koeienboeren, varkensboeren, akkerbouwers)
 - De pilot bokashi op te schalen
 - De uitrol van het BodemUp-project in de polder vorm te geven
 - Te ondersteunen bij complexe subsidie-aanvragen
- Vergoedingen voor het leveren van:
 - groen/blauwe diensten
 - bovenwettelijke milieuprestaties
 - CO2 vastlegging

Rand-voorwaarden

Experimenteer-ruimte in de regels

Beschikbaarheid agrarische grond

Menskracht en financiële middelen